

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН В МЕДИЧНИХ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

Матеріали

ІХ Міжрегіональної науково-методичної
інтернет-конференції

1–2 грудня

Харків — 2016

УДК 61.57(07.07)(063)
Ф79

Редакційна колегія: проф. *М'ясоєдов В. В.*
проф. *Кнігавко В. Г.*
проф. *Сирова Г. О.*
доц. *Фоміна Л. В.*
доц. *Краснікова С. О.*
ст. викл. *Садовниченко Ю. О.*
ас. *Рассоха І. В.*

Ф79 **Формування сучасної концепції викладання природничих дисциплін в медичних освітніх закладах (біологія, фізика, хімія, педагогіка, психологія):** Матеріали ІХ Міжрегіональної науково-методичної інтернет-конференції, 1–2 грудня 2016 р. — Харків : МіФ, 2016. — 176 с.
ISBN 978–XXX–XXX–XXX–X

ISBN 978–XXX–XXX–XXX–X

© Харківський національний
медичний університет, 2016

Особливості проведення занять з мікробіології, вірусології та імунології зі студентами-іноземцями, які навчаються українською мовою

Ротар Д. В.

ВДНЗУ «Буковинський державний медичний університет», м. Чернівці

Резюме. У статті обговорені переваги активних методів навчання для студентів-іноземців, які навчаються українською мовою, при вивченні предмету «мікробіологія, вірусологія та імунологія», а саме «круглого столу». Під час таких занять відбувається активний обмін знаннями, у студентів формуються професійні вміння викладати думки, аргументувати свої міркування, обґрунтовувати запропоновані рішення і відстоювати свої переконання, незважаючи на мовний бар'єр. При цьому відбувається зростання активності, збільшення числа висловлювань, можливості особистого включення кожного студента в обговорення, підвищення їх мотивації, включаються невербальні засоби спілкування, такі як міміка, жести, емоційні прояви і все це разом у результаті приводить до якісного закріплення інформації.

Ключові слова: круглий стіл, студенти-іноземці, мікробіологія, вірусологія та імунологія.

Вступ. Сучасні держави все більшою мірою спираються на інформацію і знання, особливо в системі охорони здоров'я. Це викликає потребу у професіоналах, які вміють використовувати отримані знання для роботи з пацієнтами, здатних до рефлексії та вирішення непередбачуваних проблем, здатних ефективно управляти траєкторією діагностичних, лікувальних та профілактичних заходів [12]. З кожним роком кількість студентів-іноземців, які навчаються в Україні суттєво зростає, а це змушує викладачів адаптуватися та випробовувати нові методики навчання. Викладання певного предмету в іноземців вимагає врахування їх національного менталітету та особливостей темпераменту, але, водночас, студенти в кінцевому результаті повинні оволодіти всіма знаннями, вміннями та навичками, передбаченими робочою навчальною програмою [16].

Основна частина. У весняному семестрі 2014–2015 н. р. на кафедрі мікробіології та вірусології Буковинського державного університету розпочали навчання три групи студентів медичного факультету із Йорданії, які навчаються українською мовою. Як показують спостереження, серед усіх мотивів навчання найдієвішим є інтерес до предмету, що усвідомлюється студентами раніше, ніж інші мотиви навчання. Він для них більш значущий (має особистісну цінність),

тому є дієвим, реальним мотивом навчання. Це відбудеться, якщо процес пізнання буде для них привабливим. Зацікавити студентів-іноземців мікробіологією, вірусологією та імунологією вдається легко, адже це новий предмет, який пояснює багато етіологічних чинників у розвитку захворювань або їх ускладнень [4, 15].

Позитивна мотивація сприяє оволодінню способами навчально-пізнавальної діяльності. Враховуючи мовний бар'єр, варто не забувати, що студент-іноземець може володіти необхідною інформацією, але не зможе її відтворити українською. Тому серед напрямків навчально-пізнавальної діяльності на кафедрі нами обрані активні методи навчання, що дозволяють засвоювати і закріплювати знання на практиці, переробляти інформацію, здобувати навички та вміння [9].

Активні методи навчання — це способи і прийоми педагогічного впливу, що спонукають до розумової активності, прояву творчого, дослідницького підходу в процесі навчання. Переваги цих методів полягають у полегшенні сприйняття нового матеріалу у результаті залучення студентів безпосередньо в освітній процес. Наприклад, на лекції використовується мислення (у першу чергу пам'ять), на практичному занятті — мислення і дія, у дискусії — мислення, мова й іноді емоційно-особистісне сприйняття. Цей підхід узгоджується з експериментальними даними, які свідчать, що при лекційній подачі матеріалу засвоюється не більше 20–30% інформації, при самостійній роботі з літературою — до 50%, при вимові — до 70%, а при особистій участі в досліджуваній діяльності (наприклад, у діловій грі) — до 90% [1, 6, 11].

При традиційному навчанні викладач (так само як і весь використовуваний ним комплекс дидактичних засобів) виконує роль «фільтра», що пропускає через себе навчальну інформацію. При активізації навчання викладач відходить на рівень студентів і в ролі помічника бере участь у процесі їх взаємодії з навчальним матеріалом; в ідеалі викладач стає керівником їх самостійної роботи, реалізуючи принципи педагогічної співпраці. Активність, як індивідуальна, так і колективна, як самостійна, так і регламентована навчально-пізнавальною діяльністю студентів розвивається і підтримується системою мотивації, а саме, професійним інтересом (бажанням встановити причину захворювання) [13].

На кафедрі мікробіології та вірусології найефективнішою формою навчання студентів-іноземців, які навчаються українською мовою, визнано «круглий стіл» — це метод активного навчання, одна з організаційних форм пізнавальної діяльності студентів, що дозволяє закріпити отримані раніше знання, заповнити відсутню інформацію, сформулювати вміння вирішувати проблеми, зміцнити позиції, навчити культурі ведення дискусії. Характерною рисою «круглого столу» є поєднання тематичної дискусії з груповою консультацією. Поряд з активним обмі-

ном знаннями, у студентів формуються професійні вміння викладати думки, аргументувати свої міркування, обґрунтовувати запропоновані рішення і відстоювати свої переконання. При цьому відбувається закріплення інформації та самостійної роботи з додатковим матеріалом, а також виявлення проблем і питань для обговорення [14].

Важлива умова при організації «круглого столу»: потрібно, щоб він був дійсно круглим, тобто процес комунікації, спілкування, відбувався «очі в очі». Принцип «круглого столу» (не випадково він прийнятий на переговорах), тобто розташування учасників обличчям один до одного, а не в потилицю, як на звичайному занятті, у цілому приводить до зростання активності, збільшення числа висловлювань, можливості особистого включення кожного студента в обговорення, підвищує їх мотивацію, включає невербальні засоби спілкування, такі як міміка, жести, емоційні прояви. Викладач також розташовується в загальному колі, як рівноправний член групи, що створює менш формальну обстановку порівняно із загальноприйнятою. Якщо викладач сидить серед студентів, звернення членів групи один до одного стають частішими і менш скучними, це також сприяє формуванню сприятливої обстановки для дискусії і розвитку взаєморозуміння між педагогами та студентами [2, 3, 9].

Основну частину «круглого столу» з будь-якої тематики становить дискусія — це всебічне обговорення актуального питання в публічному форматі, у приватній бесіді, суперечці. Іншими словами, дискусія полягає в колективному обговоренні будь-якого питання, проблеми або співставленні інформації, ідей, думок, пропозицій. Цілі проведення дискусії можуть бути дуже різноманітними: навчання, тренінг, діагностика, перетворення, зміна установок, стимулювання інформативного пошуку [7, 8].

Правильно організована дискусія проходить три стадії розвитку: орієнтація, оцінка та консолідація. На першій стадії студенти адаптуються до проблеми (ведеться обговорення актуальності теми заняття) і один до одного, тобто в цей час виробляється певна установка на рішення поставленої проблеми. Друга стадія — стадія оцінки — зазвичай передбачає ситуацію зіставлення, конфронтації і навіть конфлікту ідей, який у випадку невмілого керівництва дискусією може перерости в конфлікт особистостей. При проведенні «круглого столу» студенти сприймають не тільки висловлені ідеї, нову інформацію, думки, а й носіїв цих ідей і думок, і насамперед викладача. Тому доцільно конкретизувати основні якості та вміння, якими організатор повинен володіти в процесі проведення «круглого столу»: високий професіоналізм, добре знання матеріалу в рамках навчальної програми; мовна культура і, зокрема, вільне і грамотне володіння професійною термінологією; комунікабельність, а точніше — комунікативні вміння, що дозволяють педагогу знайти підхід до кожного студента,

зацікавлено і уважно вислухати кожного, бути природним, знайти необхідні методи впливу на студентів, проявити вимогливість, дотримуючись при цьому педагогічного такту; швидкість реакції; здатність лідувати; вміння вести діалог; прогностичні здібності, що дозволяють заздалегідь передбачити всі труднощі в засвоєнні матеріалу, а також спрогнозувати хід і результати педагогічного впливу, передбачити наслідки своїх дій; вміння аналізувати і коригувати хід дискусії; вміння володіти собою; вміння бути об'єктивним [4, 5, 10].

Складовою частиною будь-якої дискусії є процедура запитань і відповідей. Уміло поставлене питання (яке питання, така і відповідь — у результаті її оцінка за заняття) дозволяє отримати додаткову інформацію, уточнити позиції виступаючого і тим самим визначити подальшу тактику проведення «круглого столу», під час якого звичайно панує діловий шум, багатоголосся, що, з одного боку, створює атмосферу творчості й емоційної зацікавленості, а з іншого — ускладнює роботу викладача. Йому необхідно серед цієї поліфонії почути головне, створити робочу обстановку, дати можливість висловитися, правильно вести нитку міркувань. Однак всі труднощі окупаються високою ефективністю такої форми проведення занять [12].

Висновки. Методика «круглого столу» на кафедрі мікробіології та вірусології вдало випробувана під час практичних занять, всі студенти завжди активно долучались до обговорення теми заняття, що давало можливість тим, кому важко дається українська мова, доповнити свої знання та сформувати необхідні вміння та навички. Студенти-іноземці завжди активно долучались також до загальних кафедральних круглих столів англійською мовою, що свідчить про їх хорошу мотивованість та потребу в спілкуванні.

Література

1. Якимова Л. А. Активізація навчального процесу у сучасній вищій школі : метод. огляд / упоряд. Л. А. Якимова. — Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 32 с.
2. Бесседіна Л. М. Педагогічна майстерність, активні методи навчання та методична робота у навчальних закладах : метод. посіб. / Л. М. Бесседіна, О. І. Сторубльов. — 2-е вид., перероб. і доп. — Київ, 2009. — С. 165–193.
3. Буряк В. Викладач університету: вимоги до особистісних і професійних рис: [Творчий викладач. Педагогічна майстерність. Культура мислення, почуттів, поведінки, педагогічного спілкування, самоосвіти викладача] / В. Буряк // Вища школа. — 2010. — №3–4. — С. 11–35.
4. Гапоненко Л. О. Розвиток професійних потенціалів студента-психолога у навчальній взаємодії як умова подолання емоційної дезадаптації / Л. О. Гапоненко // Практична психологія та соціальна робота. — 2012. — № 3. — С. 13–17.
5. Гутник О. С. Реалізація технології формування толерантності студентів-соціальних педагогів у виховній роботі / О. С. Гутник // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. — 2011. — № 3. — С. 30–35.
6. Дяченко-Богун М. Активні методи навчання у вищому навчальному закладі / М. Дяченко-Богун // Витоки педагогічної майстерності. — 2014. — Випуск 14. — С. 74–79.

7. Еш С. Відкриті заняття у вищих навчальних закладах як форма контролю процесу навчання : [види відкритих занять, вимоги до їх проведення, критерії оцінювання. Педагогічна майстерність молодих викладачів] / С. Еш // Вища школа. — 2012. — № 3. — С. 84–91.
8. Еш С. Методика викладання у вищому навчальному закладі : [зміст лекцій та семінарських занять з дисципліни «Методика викладання у ВНЗ»] / С. Еш // Вища школа. — 2010. — № 11. — С. 94–108.
9. Свєрюков О. Ф. Проблеми у визначенні методу стилів мотиваційно-смысловой регуляції професійної реалізації особистості / О. Ф. Свєрюков // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. — 2010. — № 4. — С. 70–76.
10. Задіранова Г. В. Тренінг формування професійної успішності майбутніх педагогів / Г. В. Задіранова // Практична психологія та соціальна робота. — 2012. — № 4. — С. 21–32.
11. Кірей К. О. Використання активних методів навчання у процесі теоретичної підготовки студентів економічних спеціальностей педагогічні видання / [Електронний ресурс] / К. О. Кірей // е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку». — 2010. — Випуск № 3. — Режим доступу: http://www.intellect-invest.org.ua/ukr/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_10/
12. Кузьмінський Л. І. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / Л. І. Кузьмінський. — Київ, 2011. — 486 с.
13. Лисак Г. О. Переваги застосування активних методів навчання у процесі підготовки викладачів ВНЗ до контрольно-оцінювальної діяльності [Електронний ресурс] / Г. О. Лисак, С. В. Король // Зб. наук. праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». — 2012. — № 5. — С. 121–124. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Znpkhist_2012_5_28.pdf
14. Новаченко Т. В. Використання активних та інтерактивних форм і методів навчання у вищій школі [Електронний ресурс] / Т. В. Новаченко // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. — Вип. 6 : зб. наук. праць. — Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. — С. 227–234. — Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/1583>
15. Пономарьова Г. Ф. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів ВНЗ на заняттях із педагогіки / Г. Ф. Пономарьова, І. О. Степанець. — Харків : ФО-П Шейніна О. В., 2010. — 214 с.
16. Нестеренко К. В. Сучасні засоби навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах / Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» / упоряд. К. В. Нестеренко. — Харків : ПУ «ЮАУ ім. Ярослава Мудрого», 2013. — 132 с.

УДК 378.016:578/579:[004:621.397.122]

Інноваційні технології у викладанні мікробіології, вірусології та імунології

Ротар Д. В., Гуменна А. В., Блінлер О. О.

ВДНЗУ «Буковинський державний медичний університет», м. Чернівці

Резюме. У статті обговорено особливості використання технологій мультимедіа на практичних заняттях на кафедрі мікробіології та вірусології.